Zpětné stanovení výživného při momentálním zlepšení rodičovy finanční situace

31.1.2024 - Kamila Abbasi | Ústavní soud ČR

Stěžovatel je otcem nezletilých dětí. Okresní soud vyhověl návrhu matky a zvýšil výživné stěžovatele pro jeho nezletilé děti – konkrétně pro první dítě od 1. 3. 2019 na částku 2 500 Kč, od 1. 9. 2020 3 000 Kč a od 1. 3. 2022 3 500 Kč; a pro druhé dítě od 1. 3. 2019 na částku 2 000 Kč, od 1. 9. 2020 2 500 Kč a od 1. 3. 2022 3 000 Kč. Dále soud vypočetl nedoplatky na výživném. Stěžovatel byl do 8. 9. 2020 v insolvenci, ale potřeby nezletilých se od poslední úpravy výživného v roce 2012 zvýšily. K navýšení od 1. 3. 2022 přistoupil soud na základě podstatně vyšších příjmů stěžovatele z nového zaměstnání. Krajský soud posléze změnil rozsudek okresního soudu tak, že výživné snížil, ale od 1. 3. 2022 částky výživného ponechal stejné jako okresní soud. Nedoplatky na výživném vypočetl nižší a určil, že stěžovatel je zaplatí ve splátkách ve výši 1 000 Kč pro každého z nezletilých, spolu s běžným výživným.

V ústavní stížnosti stěžovatel namítal, že obecné soudy zpětně zvýšily výživné na období od března 2019 do února 2022, aniž by braly v potaz jeho tehdejší poměry. Přihlížely tedy pouze k jeho aktuálnímu výdělku.

Čtvrtý senát Ústavního soudu (soudkyně zpravodajka Veronika Křesťanová) ústavní stížnosti vyhověl a zrušil část rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 25. 5. 2023 č. j. 36 Co 75/2023-179. Soud totiž v části o stanovení výživného za minulé období porušil stěžovatelovo právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, právo na ochranu lidské důstojnosti podle čl. 10 odst. 1 Listiny a právo na ochranu vlastnictví podle čl. 11 odst. 1 Listiny.

Při stanovení výživného na nezletilé děti se soudy vždy zabývají schopnostmi a možnostmi povinného rodiče jeho rodinu finančně zajistit. Ústavní soud považuje za podstatné, aby soudy při stanovení výživného braly v úvahu nikoli obecné možnosti povinného rodiče, ale možnosti odpovídající reálné situaci v čase a místě. Tvrdí-li povinný rodič důvody, pro které nebyl schopen dosahovat vyšších příjmů, musí se soud tímto tvrzením zabývat a vést k němu dokazování. Pokud soud následně dospěje k závěru, že v rozhodné minulosti nebylo možné po povinném rodiči spravedlivě požadovat, aby jeho příjem byl vyšší, než skutečně byl, musí vycházet pouze z jeho reálného příjmu v té době.

Právo na lidskou důstojnost a ochranu vlastnictví vyžaduje, aby soudy zohlednily skutečně nuzné poměry, ze kterých účastníci řízení pocházejí. Takové majetkové poměry musejí soudy zkoumat obzvlášť pečlivě. Při rozhodování o výši výživného zpětně se soudy musí vyvarovat ovlivnění tím, že nyní (v době rozhodování) jsou poměry povinného rodiče lepší a již je schopen výživné doplatit. Aktuální příjmy mohou ovlivnit splatnost dlužného výživného, nesmí ale ovlivnit výši výživného v minulosti. Tu je třeba určovat podle tehdejších poměrů.

Podle Ústavního soudu byl způsob, jakým se soud zabýval poměry stěžovatele, nedostatečný a na řadě míst dokonce neměl oporu ve spise. Ústavní soud zjistil, že po úpravě výše výživného krajským soudem tvořilo výživné za období během oddlužení celých 39 až 51 % příjmů stěžovatele (při jeho příjmech 10 000 až 13 000 Kč). Pro období od září 2020 do prosince 2020 byla vyživovací povinnost na všechny tři děti 36 % z údajné výše příjmů 17 000 Kč a ze stěžovatelem tvrzené výše 10 000 Kč dokonce 61 %. Skutečný příjem stěžovatele však soudy nezjistily, přestože tak učinit měly. Ústavní

soud nijak nerozporuje, že výživné na tři vyživované děti může dosahovat polovinu příjmů povinného rodiče, a mnohdy ji i dosahuje. Za procentním či podílovým vymezením je však třeba vždy vidět i konkrétní částky. Zbylý obnos by stěžovateli jen stěží zajistil důstojné živobytí.

Ústavní soud proto také zdůraznil, že při skutečně důvodně nízkém příjmu rodiče je nezbytné, aby soudy určovaly výši výživného obzvlášť pečlivě a citlivě s respektem k lidské důstojnosti, jakož i s úctou ke každé stokoruně. To se týká zejména rodin v takto složitých situacích, ovlivněných nízkými příjmy, oddlužením, trestní minulostí rodiče či zdravotními obtížemi dětí. Soudy mají brát v potaz minimálně nutné výdaje povinného rodiče na jeho život, bedlivě přihlížet k sociální situaci povinného rodiče a poměřovat jeho životní úroveň s životní úrovní dětí.

http://www.usoud.cz/aktualne/zpetne-stanoveni-vyzivneho-pri-momentalnim-zlepseni-rodicovy-financni-situace